

jellemzi. A fajgazdagság kritériuma csak korlátozottan érvényesíthető a természetesség megítélésében. Elsődleges fontossága a fiziognómiának, a kiterjedtségnek, a táji környezetnek, továbbá az inváziós és gyomfajok hiányának, az élőhely állapotának és eredetének van.

5-ös: A leírásoknak fajkészletében, termőhelyében stb. megfelelő állományok, melyek természetes eredetű élőhelyeken jöttek létre, fennmaradásukat természetes tényezők biztosítják, emellett kiterjedésük eléri a térszín által lehetővé tett maximumot, azaz zonációs rendszerüket, mozaikosságukat üres és zavart foltok, termőhelyidegen vegetációtípusok nem zavarják. Inváziós fajok összborítása <1%.

4-es: Mérsékeltén kiszáradó és/vagy zonációjában, mozaikosságában zavartabb (a lehetőségek által biztosítottnál kisebb kiterjedésű) állományok, melyek gyomokat, inváziós fajokat nem vagy alig (<5%) tartalmaznak.

3-as: Mozaikosságukat, zonációjukat, fajösszetételüket tekintve regenerálódó, felismerhetően mesterségesen létrehozott élőhelyeken kialakult másodlagos állományok (a nem „felismerhetően mesterségesen létrehozott” élőhelyeket természetesnek tekintjük).

2-es: Kiszáradó, gyomos, az állományalkotó fajokat csak foltokban tartalmazó állományok.

2-es: Inváziós fajok által erősebben (max. 50%) befolyásolt állományok, amelyek az állományalkotó fajokat még jelentős borításban tartalmazzák.

Regenerációs potenciál: Az élőhely elvileg mindaddig könnyen regenerálódik, amíg fennállnak azok a korlátozó tényezők, amelyek szukcesszióját, azaz nádasba, sásosba való alakulását akadályozzák. Mint jellemző pionír társulások, illetve pionír társulásokot követő társulások, kialakulásuk és fennmaradásuk a versenyszegény élőhelyek folyamatos (újra) kialakulását és fennmaradását (a folyamatos erős zavarást) feltételezi. Emellett szükséges a megfelelő vízelátottság – időszakos vízborítás – biztosítása is, mert tartósabb kiszáradás esetén réties (taposás esetén félruderális gyp) jellegű vegetáció alakulhat ki. A regenerációt csaknem lehetetlenné teszi az élőhely becserjésedése, esetleg inváziós fajok megjelenése. Az állományok felégetése vélhetőleg stabilizálja a kialakult állapotokat.

Irodalom: Bodroghözy 1962b, Borhidi 1996, 1997d, 2003, Borhidi & Juhász 1985, Borhidi & Sánta 1999, Jovanović 1958, Kovács & Máthé 1967a, Lájér 2003, Mágocsy-Dietz 1914, Nagy 2002, 2007b, Nagy et al. 1999, 2007, 2008, 2009a, 2009c, Slavnić 1956, Soó

1928, Szirmai et al. 2006, 2008, 2009, Timár 1947, 1954, 1957, Ubrizsy 1948, Ujvárosi 1947

Bagi István, Lájér Konrád, Borhidi Attila, Nagy János, Molnár Zsolt

B4 – Lápi zombékosok, zombék-semlyék komplexek

Tussock sedge communities

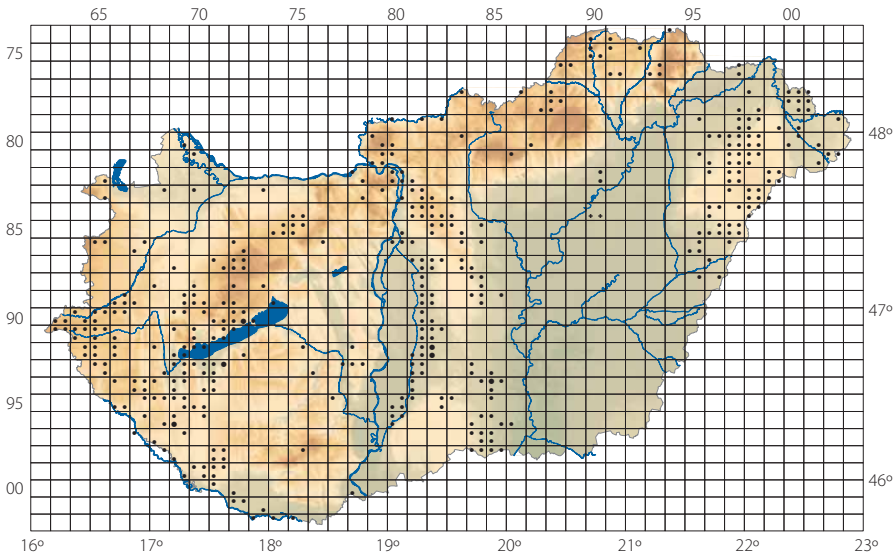
Natura 2000: 7230 Alkaline fens

Cönotaxonok: *Calamagrostetum canescentis* Simon

1960, *Calamagrostetum neglectae* Soó 1938, *Caricetum buxbaumii* ISSLER 1932, *Caricetum elatae* Koch 1926, *Caricetum elato-lasiocarpae* Lájér 1997, *Caricetum paniculatae* Wangerin ex von Rochov 1951, *Caricetum paradoxae* Soó in Aszód 1935, *Carici pseudocyperi-Menyanthetum* Soó 1955, *Equiseto limosi-Caricetum rostratae* Zumpfe 1929, *Ludwigio-Caricetum pseudocyperi* Borhidi et Járai-Komlódi (1959) in Borhidi 1996, *Schoenoplecto-Juncetum maritimi* Soó (1930) 1971

Definíció: Legalább időszakosan vízzel borított, tápanyaggal közepesen ellátott termőhelyen kialakuló gyepes társulások, amelyekre jellemző, hogy a növényzet növekedése révén szembevető felszíni egyenlőtlenségek (az állományon belül éles háttárral elváló zombék-semlyék és/vagy néha úszógyep-mozaikok) jönnek létre. A növényzet alatt rendszeren tőzegképződés folyik. Az állományok minimális kiterjedése kb. 10 m². Önmagában ritkán fordul elő, többnyire valamilyen lápi élőhelymozaiknak a részét képezi. Az uralkodó, zombékos növekedésű fajok jellemzően a következők: sások (rostostövű, zombék-, bugás, villás és ritkán nyúlánk vagy gyepes sás – *Carex appropinquata*, *C. elata*, *C. paniculata*, *C. pseudocyperus*, *C. elongata*, *C. caespitosa*), dárdás és lápi nádtippán (*Calamagrostis canescens*, *C. stricta*), tengeri szittyó (*Juncus maritimus*). Az idegenhonos (többnyire inváziós) fajok maximális aránya (amennyiben egyébként az élőhely egyértelműen azonosítható) 50%.

Termőhely: Lápok tartósabb vízborítású vagy egész évben vízzel átitatott talajú területein fordulnak elő. Legtöbbször disztróf-mezotróf vagy mezotróf állóvizek feltöltődésében vesznek részt, de forrásos, szivárgó vizű termőhelyeken, sőt néha patakmedrekben is megtalálhatók. Tőzeg vagy egyéb biogén

anyagképződés az aljzatban általában kimutatható. A vízszintingadozás rendszerint mérsékeltebb, mint a magassárétek állományaiban, így a gyökérszóna a szárazabb periódusokban is nedves marad.

Állománykép: Az állományalkotó fajok növekedési formájából következően rendszerint éles, máskor inkább elmosódó határral elváló zombék-semlyék mozaikok formájában jelenik meg. Alapvetően zombékos növekedésű sások (illetve füvek) alkotják, de az uralkodó, adott esetben gyakran zombékot is képező faj lehet olyan sás is, amely többnyire tarackos növekedési formájú.

Jellemző fajok: A definícióban említett uralkodó, zombékalkotó fajok mellett gyakran előfordul a mocsári kocsord (*Peucedanum palustre*). A további legjellemzőbb fajok ritkák, pl. a Buxbaum-, a gyapjasmagvú és a csőrös sás (*Carex buxbaumii*, *C. lasiocarpa*, *C. rostrata*), tőzegeper (*Potentilla palustris*, syn. *Comarum palustre*), mocsári fűzike (*Epilobium palustre*), mocsári lednek (*Lathyrus palustris*), nádi boglárka (*Ranunculus lingua*), tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*) és egyes mohafajok: *Drepanocladus lycopodioides*, *Drepanocladus sendtneri*. Egyes alegységekben gyakori az iszapzsurló (*Equisetum fluviatile*), a mocsári galaj (*Galium palustre*), a vízi peszérce (*Lycopus europaeus*), közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*), réti fűzény (*Lythrum salicaria*), vízi menta

(*Mentha aquatica*), a vízmelléki csukóka (*Scutellaria galericulata*), a mocsári tisztessű (*Stachys palustris*). Különösen láprétszerű állományokban található az erdei angyalgöyökér (*Angelica sylvestris*), a mocsári gólyhír (*Caltha palustris*), a muharsás (*C. panicea*), a csermelyaszat (*Cirsium rivulare*), a kétlaki macskagyökér (*Valeriana dioica*). Az utóbb említett angyalgöyökér és kétlaki macskagyökér a bugás sás (*C. paniculata*) zombékjain is gyakran megjelenik, éppúgy, mint a mocsári zsurló (*Equisetum palustre*) és a lápi galaj (*Galium uliginosum*).

A semlyékekben talán legjellemzőbb, de ritka faj a vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), gyakoribb a békatutaj (*Hydrocharis morsus-ranae*), az apró békalencse (*Lemna minor*), a mételykóró (*Oenanthe aquatica*), a vidrakeserűfű (*Persicaria amphibia*), az úszó békaszőlő (*Potamogeton natans*), a bojtosbékalencse (*Spirodela polyrrhiza*). A ritka és a többi alegységtől eléggé különálló tengerparti szittyós jellemző fajai az uralkodó *Juncus maritimus* mellett: vékony káka (*Schoenoplectus pungens*), kormos csáté (*Schoenus nigricans*), gyérvirágú csetkáká (*Eleocharis quinqueflora*), zsióka (*Bolboschoenus maritimus* s.l.).

Elterjedés: Eurázsia-szerte elterjedt, de hazánkban viszonylag ritka és ritkuló élőhely, jelenlegi hazai kiterjedése mintegy 720 ha. Mind a Tiszai-, mind a Dunai-Alföldön kb. 190-190 ha van belőle, elsősorban a Turjánvidéken és az Őrjégben, illetve a Nyírségben, de

szórványosan többfelé előfordul a lápmedencékben (pl. Rétköz). A Tiszántúl legszárazabb, árterek és löszhátak által uralt részéről szinte teljesen hiányzik (meglehető előfordulása van a Hortobágy nyugati peremén, a Borsodi-Mezőség pusztájának közepén, valamint a Bihari-síkon, szintén szikes környezetben). Jelen-tősebb állományai vannak még a Dunántúli-domb-ság nyugati felében (185 ha) és a Nyugat-Dunántúli déli részén (85 ha), ritkább a Dunántúli- (30 ha) és az Északi-középhegység (40 ha) területén. Hansági állományai szinte teljesen eltűntek (kb. 4 ha). Könnyen felismerhető élőhely, de kisebb, főleg nádasodó állományai elkerülhették a dokumentálást.

Vegetációs és táji környezet: Tipikusan tóparti zonációban, illetve láposodó vagy elláposodott medrekben találjuk állományait, amelyek leggyakrabban mocsár- és sásrétekek [D34, B5], nádasokkal [B1a], rekettyés cserjésekkel [P2a, J1a] érintkeznek. (Többnyire tágabb) környezetükben viszonylag gyakran találunk még kékperjéseket [D2] és homoki sztyepréteket [H5b], valamint jellegtelen puhafás erdőket [RB] és száraz gyepeket [OC].

Alegységek, idetartozó típusok:

1. Tipikus zombékosok. Jellemzően a *Carex elata* (az Alföld tipikus zombékosa volt, Magyarországon ma is a leggyakoribb B4), *Carex appropinquata*, *Carex paniculata* (hegyvidék lassú folyású patakmedreiben, vagy egyéb, viszonylag friss vízellátású termőhelyeken, a legmagasabbra növő zombékos) által alkotott zombék-*semlyék* struktúrák, de ezeket alkalmasint más fajok, így a *Calamagrostis stricta*, *Carex elongata*, *Carex pseudocyperus*, *Juncus maritimus* (uralkodó a tengeri szittyó, átmenet a B6 felé), sőt a *Carex nigra* vagy a *Carex acuta* is helyettesítheti (utóbbi pl. a Beregben kifejezetten szép zombékosokat alkot). A *Calamagrostis canescens* elsősorban a már kiszáradóban levő zombékokat hódítja meg.

2. Láprétszerű zombékosok: főként a *Carex appropinquata*, illetve a *Carex elata* olyan állományai, amelyekben a zombékok viszonylag alacsonyabbak és a zombékok között élő lágyszárú növényzet borítja. Általában lényegesen fajgazdagabbak, mint a tipikus zombékosok. Gyakran előfordul pl. az *Angelica sylvestris*, *Caltha palustris*, *Cirsium rivulare*, *Equisetum fluviatile*, *Ranunculus acris*, *Valeriana dioica*. Szórványosan megjelennek bennük a már inkább láprétekre jellemző fajok, mint a *Carex davalliana*, *Carex hartmanii*, *Eleocharis uniglumis*, *Iris sibirica*, *Juncus subnodulosus*, *Menyanthes trifoliata*. Máskor átmenetet alkothatnak a lápi magaskórósok felé.

3. A zombék-*semlyék* komplexek *semlyéktársulásai*, így a *Carici pseudocyperi-Menyanthes* – iniciális állapotban megrekedt zombéklápok terjedelmes *semlyékekkel*, ahol tipikusan a *Menyanthes trifoliata* úszó gyepe alakul ki, de a *Carex pseudocyperus* „zombékjai” is gyakran felúsznak. A zombékokon gyakran *Phragmites*- (pl. *Typha*) fajok jelennek meg, a *semlyék* nyílt vízű részein lebegő és gyökerező hínárnövényzet fejlődik, és a *Ludwigio-Caricetum pseudocyperi* (a *Menyanthes* általában hiányzik, viszont a víz visszahúzódása után megjelenhet a *Ludwigia palustris*). Eddig csak Belső-Somogyból ismert.

4. Lápi magasság gyepek: A *Carex lasiocarpa* és a *Carex rostrata* magasságos állományai tartoznak ide (mindkét fajnak tőzegmohás átmeneti lápi, továbbá a *Carex lasiocarpa*-nak nedves lápréti társulása is ismert). A tőzegmohás és nedves lápréti társulásoktól megkülönbözteti őket a legfeljebb nagyon gyér mohaszint (viszont olyan jellegzetes fajokkal, mint a *Drepanocladus lycopodioides* és a *Drepanocladus sendtneri*), legalább az év felében felszíni vízborítás, a lápréti társulástól ezen kívül még a jóval kisebb fajegyed diverzitás is (tetszőleges skálaponnál). A lápi magasság gyepek felismeréséhez szükség lehet az uralkodó fajok (*Carex lasiocarpa*, *Carex rostrata*) ismeretére, mert a zombékos habitus ezeknél gyakran nem feltűnő, vagy iniciális stádiumaiknál gyakorlatilag hiányzik. A *Carex lasiocarpa* feltűnően keskeny (1-2 mm), hosszú (az itt tárgyalt élőhelyeken kb. 50-60 cm), csatornásan összehajló leveleiről jól felismerhető, idetartozó állományai csak nagyon gyér mohaszinttel rendelkeznek és jellegzetesen hullámzanak a szélben. A *Carex rostrata* a többi magasság-fajhoz képest (legalábbis nálunk) rendszerint alacsony (20-50 cm) növéssű, ehhez képest széles tövű, rajta alul sötétebb, feljebb fehéres vagy halvány szürkésbarna levélhüvelyekkel, amelyekben gyenge vöröses színeződés is lehet. Állományai a felső levél-epidermisz papillái miatt feltűnően szürkés (világos kékes) zöldek (és így környezetüktől rendszerint szembeszökően elkülönülnek). Felismerésük nyár végi, őszi időszakban gyakran nehéz, főleg a szárazabb, a *semlyékekben* egyed lágyszárúakkal betöltődő állományoké.

5. *Carex buxbaumii* monodomináns foltjai (nagyon ritka).

6. *Calamagrostis canescens* által meghódított zombékosok, rekettyefűzzel cserjésedő zombékosok.

7. Nádasodott zombékosok, ha a nádas szint összborítása még nem haladja meg a zombékosét.

8. Kaszált, ezért zombékosságát elvesztett *Carex elata*-s, ha a jellegzetes kísérő fajok (pl. *Lathyrus palustris*, *Peucedanum palustre*) még megvannak.

Alföldi jellegű zombékos (*Carex elata*) a Duna egyik holtágában (Bezdán)

9. A kiszáradó, kiszáradt, réti és gyomjellegű fajokkal is bíró zombékosok, ha a zombékos szerkezet még nem tűnt el.

Nem idetartozó típusok:

1. Nedves láprétek a *Carex davalliana*, *Schoenus nigricans* zombékjaival [D1].
2. Magassárrétek zombékos habitusra emlékeztető és a tipikus, szőnyegszerű állományai [B5]. Egyes fajok képezhetnek zombékokat és tarackolhatnak is.
3. A *Carex vulpina* zombékszerű állományai és a *Juncus conglomeratus* zombékosa a kísérőfajoktól függően [B5 vagy F2]. Az iszapzombékos szikes rétek [F2].
4. Az olyan nádasok, amelyek alsó szintjében zombékok is találhatóak, a felső szint összborítása nagyobb, mint a zombékosé, és jellegét már a nád határozza meg [B1a, B1b].
5. Géppel kaszált, ezért zombékosságát elvesztett *Carex elata*-s, ha a jellegzetes kísérő fajok (pl. *Lathyrus palustris*, *Peucedanum palustre*) már hiányoznak [B5].
6. Felső szintjében magaskórós fajokból (pl. *Filipendula ulmaria*, *Cirsium olareceum*, *Thalictrum flavum*, *T. lucidum*, *Peucedanum palustre*, *Lythrum salicaria*)

álló zombékos, ha a magaskórós fajok aránya 70% feletti [D5, D6].

6. Láperdők, lápcserjések, amelyek gypesztípusban gyakran zombékok is találhatóak [J1a, J1b, J2].
7. Zombékos szerkezetű sédbúzás mocsárrétek [D34].
8. Békaszittyó (*Juncus effusus*) és deres szittyó (*Juncus inflexus*) zombékszerű állományai legeltetett mocsárréteken, illetve vadjárta nedves erdei tisztásokon [D34, OA, OB].
9. Tőzegmoha- és átmeneti lápok az *Eriophorum vaginatum*, illetve *Carex elata* stb. zombékjaival [C23].
10. Kiszáradt, erősen elgyomosodott (pl. *Eupatorium cannabinum*, *Tanacetum vulgare*, *Urtica dioica*), eredetileg valóban zombékos, de már elpusztult állományok [OF]. Ha 50%-nál több az inváziós faj, akkor [OD].
11. A Duna-Tisza közén több helyen is előfordulnak olyan rétek, amelyek feltehetően zombékosból képződtek még a talajvízszint-süllyedés előtti zombékirtással, és ezért a nedves réti fajok nagy számban tudtak betelepülni. A nem zombékoló *Carex elata* borítása 10-30%, gyakoriak a nedves réti sások és kétszikűek, míg a sztyepesedést jelző fajok ritkák [D2, kis foltokban lehet átmeneti D1].

Hegyvidéki, bugás sás (*Carex paniculata*) alkotta, acsalapus magaskóróssal körülvelt zombéksásos a Bakonyban

12. A nem zombékoló magassásosok [B5] felé olykor nehéz meghúzni az átmenetet (30-40%-nyi zombék alatt B5-be soroljuk be).

Természetesség: A termőhelyi adottságok fajgazdagságra gyakorolt hatása jelentős, ezért elsődlegesen a zombékos szerkezetének állapota – semlyékesség, zombékok magassága –, vízellátottsága és mindezek mellett a fajgazdagsága határozza meg a természetességét. A zombékosok általában mesterseges hatásokra vízhiánnyal küszködnek, ezért a természetességet leginkább befolyásoló tényezőként ezt jelölhetnénk meg. A vízvesztés mértékétől függ a zombékosok egyéb behatásokkal szembeni reagálása/ellenállása. Egy kiszáradt zombékos természetesen könnyen gyomosodik, akár mechanikai beavatkozás (pl. legeltetés vagy kaszálás) nélkül is. A természetközeli állapotú zombékosok jövőbeni állapotát a tágabban értelmezhető víztéröblözet – tehát a környező magasabb térszínek – állapota is befolyásolja. Jó állapotú zombékos normális vízkészlettel – legrosszabb esetben június közepétől szeptember végéig kerül szárazra – nehezen degradálható és re-

generációs potenciálja is jó. Ezen állományok tájidegen fajokkal is nehezebben fertőződnek.

A vízkészlet hiányával küzdő vagy erősen túlhasznált állományok gyomosodnak – amennyiben van honnan betelepülni tájidegen növénynek. A semlyékek eltűnése a jobb vízellátottságú állományokban nem valószínű. A kevésbé jó vízellátottságú zombékosok – amelyeket legalább az év felében víz borít – extenzív szarvasmarha-legeltetéssel fenntarthatók. A cserjésedés leginkább vízhiányos állapotában veszélyeztetheti, amelyet bizonyos körülmények között szintén szarvasmarha legeltetéssel lehet megakadályozni. A zombéksásosok természetességét kizárólag a fajgazdagság alapján meghatározni nem lehet.

5-ös: Az év jelentős részében (szeptember végétől június végéig) vízhatásnak kitett zombéksásos, bugás sásos állományok. Tájidegen fajok hiányoznak. Gyomosodás nincs. Nem vagy alig nádasodik. A karakterfajokon kívül további színező fajok is előfordulnak (pl. *Galium palustre*, *Lythrum salicaria*, *Scutellaria galericulata*).

5-ös: A *Calamagrostetum neglectae*, *Caricetum elatolamiolepis* és *Schoenoplecto-Juncetum maritimi* valamennyi gyommentes állománya (ilyenből nagyon kevés van, fokozottan védendő).

5-ös: A rostos tövű sásos olyan állománya, amelyben egyéb lápi faj (pl. *Menyanthes trifoliata*, *Lathyrus palustris*) is jelen van.

5-ös: A *Carex buxbaumii* monodomináns foltjai.

4-es: Az év jelentős részében (szeptember végétől június végéig) vízhatásnak kitett zombéksásos, bugás sásos, csőrös sásos, gyapjasmagvú sásos, lápi nádtippanos állományok. Tájidegen fajok 1% alatt. A gyomosodás csak kis mértékű. Nem vagy alig nádasodik. A karakterfajokon kívül további 1-2, a rostostövű sásosban legalább 3 színező faj is előfordul.

4-es: Kaszált, ezért zombékos habitusukban sérült állományok, amelyekben tájidegen fajok és gyomok nincsenek, nádasodás nem tapasztalható, több színező faj mellett még jelen vannak olyan jellegzetes fajok, mint pl. *Lathyrus palustris*, *Menyanthes trifoliata*, *Peucedanum palustre*.

4-es: A dárdás nádtippan által még nem teljesen meghódított zombékosok, ha a zavarástűrő, illetve gyomfajok még nem jellemzőek, az özöngyomok összborítása kisebb mint 1%,

4-es: Rostostövű sásos állományok egyéb jellegzetes lápi faj nélkül, ha nem gyomosodnak.

4-es: *Carex acuta*, *Carex acutiformis*, *Carex nigra* zombékszerű, gyommentes állományai.

4-es: Kismértékben gyomos tengeri szittyós állományok (özöngyomok összborítása kisebb mint 1%).

4-es: Nádasodott zombékosok, ha egyéb lápi faj (pl. *Lathyrus palustris*) is jelen van.

3-as: Zombékjait még őrző, de kiszáradó állományok. A tájidegen fajok aránya 1-10%. Jellegtelen, zavarástűrő, illetve gyomosodást jelző fajok jellemzőek (pl. *Cirsium arvense*, *Echinocystis lobata*, *Eupatorium cannabinum*, *Solidago gigantea*, *Urtica dioica*). Színező fajok nincsenek vagy csak igen kis mennyiségben.

3-as: A dárdás nádtippán által teljesen meghódított, fajszegény, száradó, de még zombékos jellegű állományok.

3-as: A nádasodott zombékosok egyéb lápi faj nélkül, száradó állapotban.

2-es: A zombékos jelleg és a fajkompozíció még felismerhető, de már vagy kiszáradt és/vagy az inváziós fertőzöttség és gyomosodás mértéke 10–50% közötti.

Regenerációs potenciál: A zombékos közepesen (egyszeri felszántás után is) regenerálódik, míg a rostostövű sásosok csak kis sikerrel regenerálhatók. A regeneráció az uralkodó és kísérő fajok közeli meglététől függ, a fajgazdagságtól közvetlenül talán kevésbé, de leginkább a vízellátottságtól. Mechanikai sérülés (kaszálás, legeltetés) esetén a jó vízellátottságú állományok könnyebben regenerálódnak. A rossz vízellátottságú állományoknál előfordulhat durvább mechanikai sérülés, pl. feltörés. Tapasztalatok szerint a vízállapotok helyreállítása után, ha van magforrás, 20 év alatt egy üresebb és kissé szerkezet nélküli állomány újra kialakulhat. Akár teljesen új felszínen is képes szép és szinte természetes állapotokat mutató állománya kialakulni, pl. a semlyékeken *Hottonia*-s, *Utricularia*-s lápi hínárral, a zombékokon *Ranunculus lingua*-val. (Egy meglévő állomány esetében a regeneráció elsősorban a vízkészlet állapotán múlik.)

Irodalom: Aszód 1936, Bodrogyó 1967, Borhidi 1996, 2003, Borhidi & Járai-Komlódi 1959, Hargitai 1942, Járai-Komlódi 1958, 1959, Kovács 1955, 1957, 1962a, Kovács & Máthé 1967a, Lájér 1997, 1998, 2002b, 2010, Siroki 1958, Soó 1927, 1955, 1971, Soó & et al. 1969, Ujvárosi 1947

Lájér Konrád, Borhidi Attila, Molnár Zsolt, Bölöni János, Máté András, Lesku Balázs

B5 – Nem zombékoló magassásrétek

Non-tussock tall-sedge beds

Natura 2000: –

Cönotaxonok: *Caricetum acutiformis* Egger 1933, *Caricetum buekii* Kopecký et Hejný 1964, *Caricetum distichae* Steffen 1931; *Caricetum gracilis* Almqvist 1929, *Caricetum melanostachyae* Balázs 1943, *Caricetum vesicariae* Br.-Bl. et Denis 1926; *Caricetum vulpinae* Soó 1927, *Carici gracilis-Phalaridetum* (Kovács & Máthé 1968) Soó 1971 corr. Borhidi 1996, *Galio palustris-Caricetum ripariae* Bal.-Tul. et al. 1993.

Definíció: Legalább időszakosan vízzel borított, tápanyaggal jól ellátott termőhelyen kialakuló gyepes társulások, amelyekre jellemző, hogy a növényzet növekedése révén szembetűnő felszíni egyenlőtlenések (zombékok) csak kivételesen jönnek létre. A növényzet alatt tőzegképződés rendszerint nem folyik. Az uralkodó fajok a sás nemzetségek kúszó gyöktörzsu képviselői lehetnek: éles, mocsári, kétsoros, bőkoló, berki, parti, hólyagos, róka- és bánsági sás (*Carex acuta*, *C. acutiformis*, *C. disticha*, *C. melanostachya*, *C. cuprina*, *C. riparia*, *C. vesicaria*, *C. vulpina*, *C. buekii*). Az állományok minimális kiterjedése kb. 10 m². Az idegenhonos (többnyire inváziós) fajok maximális aránya (amennyiben egyébként az élőhely egyértelműen azonosítható) 50%.

Termőhely: Általában eutróf vizes élőhelyeken találhatóak, jellemzően időszakosan elöntött területeken (pl. ártereken, beleértve a hullámtereket). Nyílt vizek parti zónájában feltöltődési stádiumként jelennek meg. Többnyire ásványi üledéken alakulnak ki, de tőzegen is előfordulnak. A vízszint és a talajnedvesség a zombékosokhoz képest nagyobb, kevésbé kiszámítható ingadozásokat mutat. Ezzel, valamint a gyakori iszaplerakódással van összefüggésben, hogy talajukban kedvezőbbek a feltételek a szerves anyagok lebomlása számára, mint a zombékosok esetében.

Állománykép: Többnyire tarackoló sásfajok alkotta egyenletes, szőnyegszerű állományok. A gyep magassága rendszerint eléri a fél métert. A felületen hasonló pázsitfűves társulásoktól vegetatív állapotban is könnyen elkülöníthetők, mert a sások levelei mindig három sorban (míg a pázsitfűvek két átellenes sorban) állnak. Érdemes megjegyezni, hogy a magassásrétfajok (pl. *Carex acutiformis*) általában jóval szélesebb levelűek (ilyen termőhelyen legalább 7 mm), mint a zombé-